

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI
STUDIJ**

IVA DRINOVAC

ZAVRŠNI RAD

**PREDSTAVA ZA DJECU:
STVARANJE, IZVEDBA I DJEČJE
REAKCIJE**

Petrinja, rujan 2019.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI
STUDIJ
Petrinja**

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: **Iva Drinovac**

TEMA ZAVRŠNOG RADA: **Predstava za djecu: stvaranje,
izvedba i dječje reakcije**

MENTOR: **doc.dr.sc. Iva Gruić**

SUMENTOR: **dr.sc. Maša Rimac Jurinović**

Petrinja, rujan 2019.

Sadržaj

SAŽETAK	1
SUMMARY	2
UVOD	3
1. DIJETE, KREATIVNOST I DRAMA	4
2. OD PROCESNE DRAME DO PREDSTAVE ZA DJECU	4
3. FAZE STVARANJA PREDSTAVA ZA DJECU	5
3.1 Dramske aktivnosti za upoznavanje, opuštanje i stvaranje grupne dinamike ...	5
3.2 Improvizacija; strukturiranje dramske priče	6
3.3 Fiksiranje scena; pisanje scenoslijeda	8
3.4 Raspisivanje dijaloga, uvježbavanje i priprema za izvođenje.....	8
4. IZVEDBA PREDSTAVE ZA DJECU	9
5. METODOLOGIJA	9
5.1. Opis istraživanja.....	9
5.2. Uzorak istraživanja.....	10
5.3. Instrument istraživanja	10
5.3.1. Anketa postavljena djeci neposredno poslije predstave	10
5.3.2. Anketa postavljena djeci tri tjedna nakon predstave	11
5.3.3. Anketa postavljena sudionicima u predstavi	11
6. DJEČJE REAKCIJE	11
6.1. Reakcije djece tijekom izvođenja predstave	11
6.1.1. Pozitivne reakcije	11
6.1.2. Neželjene reakcije	12
6.2. Odgovori na anketu neposredno nakon izvedbe predstave	12
6.3. Odgovori na anketu tri tjedna nakon izvedbe predstave	14
6.4. Analiza odgovora i reakcija	16
6.5. Usporedba odgovora	17
7. REAKCIJE SUDIONIKA U PREDSTAVI	18
7.1. Odgovori na anketu	18
7.2. Komentari nakon izvedbe predstave	19
7.3. Analiza odgovora	21
8. RASPRAVA	21
ZAKLJUČAK	23
SCENOSLIJED	24

LITERATURA.....	27
Izjava o samostalnoj izradi završnog rada	28

SAŽETAK

U vrtićke skupine sve se više integriraju dramske tehnike. Većina vrtića ima i dramske skupine u kojima se djeca sama mogu okušati u izvedbi predstava, a nerijetko se djecu vodi da gledaju kazališne predstave ili se predstave izvode u vrtićima. Iako se može reći kako se djecu sve više uključuje u dramski svijet, na ovaj ili onaj način, upitno je koliko se zna o međuodnosu djece, dječjih interesa, dobi i predstava koje im se nameću da gledaju. Sa kolegicama s fakulteta ove sam godine imala priliku i sama sudjelovati u izradi i izvedbi predstave za djecu. U ovom sam radu priložila primjer cjelokupnog procesa izrade i izvedbe predstave za djecu te sam na kraju sve prokomentirala analizom ankete koju sam provela među sudionicima u predstavi i djecom koja su predstavu gledala. Osvrnula sam se i na način na koji se danas izvode i odabiru predstave za djecu te odnos dobi djeteta s predstavom koju gleda.

Ključne riječi: izrada predstave za djecu; izvedba predstave za djecu; dječje reakcije; reakcije sudionika; dob djeteta i predstava

SUMMARY

Drama techniques as educational tools are increasingly being integrated into preschool groups today. Most kindergartens have also drama groups where children can take part in plays, and often the children are taken to see plays performed at the theater or the performance is organized at the kindergartens. Although it is clear that a greater number of children are becoming more involved into the drama world, with all types of involvement included, the relationships between children, their interests, age and plays that are being imposed for them to watch are still fairly unknown. With my University colleagues, this year I had a chance to take part in the production and performance of the play for children. In this paper I submitted an example of the entire process of writing and participating in the children's play, performed a survey analysis by questioning the play participants and audience (children that saw the play), and as a conclusion commented the survey results. I also reflected to the way how plays are written and performed today, how their themes are selected, with an emphasis to the children's age and play theme choice.

Keywords: The production of a play for children; the performance of the play; children's reaction; participants reaction; children's age and play theme

UVOD

Proučavajući, tijekom studiranja, djecu različitih uzrasta mogla sam primjetiti kako većina djece svoje emocije, znanja i razmišljanja ne prikazuje riječima već da se koriste i raznim drugim metodama preko kojih možemo upoznati djecu i koje nam mogu pomoći u razumijevanju njihovih želja, misli i potreba. Uočila sam kako su djeca sklonija izražavati se pjevanjem, crtanjem, gradnjom i sl. Međutim, ono što sam u radu s njima također mogla primjetiti je i jedna zajednička karakteristika- ulazak u ulogu. Svako je dijete barem u jednom trenutku igre ili tijekom nevezanog razgovora ušlo u neku ulogu. Tako su djevojčice većinom bile frizerke, kuharice, blagajnice ili majke dok se većina dječaka odlučila za uloge poznatih super junaka, likova iz crtanih filmova, policajaca, vatrogasaca i sl. Tek se poneko dijete odlučilo preuzeti ulogu koja je karakteristična za suprotan spol. To nam je ujedno i primjer kako su djeca od malih nogu okružena podjelom uloga po spolovima što opet proizlazi od preuzimanja ponašanja i stavova odraslih u svom okruženju. Preuzimanje uloga može se prepoznati i u ponašanju ili razgovoru gdje djeca većinom preuzimaju ponašanja ili način govora odraslih u svojoj okolini. Napokon, to i je dječji način učenja- oponašanje nekoga. Na taj način ona uče o sebi i o svijetu koji ih okružuje te istražuju ljudska iskustva pomoću verbalne i neverbalne improvizacije. (Bojović, 2013.) Samo jedan dan proveden u vrtiću dovoljan je da vidimo kako i oni najmlađi dobro znaju kako, iako nesvjesno kroz igru, ući u ulogu te da tako mogu postati tko god žele. Sada se već lako može zaključiti koji je to pristup kojim mi odrasli možemo pristupiti djeci kako bismo ih upoznali sa svijetom mašte, a samim time, na kreativan način, prenijeli svoja razmišljanja/znanja, pokazali da ih razumijemo ili jednostavno kako bismo ih zabavili - tako da i mi uđemo u ulogu. Na trećoj smo godini predškolskog studija na kolegiju Lutkarstvo i scenska kultura imali priliku biti netko drugi te našu, isprva samo procesnu dramu, prilagoditi za djecu te im je izvesti i prenijeti na svoj način. Tako smo se, prateći dječje reakcije za vrijeme predstave te ispitujući ih o predstavi nakon izvedbe i sami uvjerali o dječjem odnosu prema predstavama i na utjecaju predstava na djecu¹.

¹ Scenarij predstave koju smo izradili i izveli te koja se spominje u ovome radu, nalazi se na kraju rada

1. DIJETE, KREATIVNOST I DRAMA

Jedna od poveznica između drame i djeteta je kreativnost. Svakom je djetetu urođen kreativni potencijal, a kako nebi zakržljao ili nestao vrlo je bitno da ga mi odrasli njegujemo i potičemo. Kreativnost je bitna u svakom segmentu života jer ona otkriva nečiju jedinstvenost, pomaže pojedincu da problem sagleda iz neke druge perspektive, iz svijeta mašte, da se prepoznaju problemi koje drugi možda i ne prepoznaju, ali i da se na originalan i efikasan način dođe do rješenja problema. Kreativna je drama posebna jer se može implementirati u svaki zadatak i temu koja se s djecom obrađuje, a da pri tom djeci nikada ne dosadi jer im daje mogućnost izražavanja na različite načine te uključuje već postojeće aktivnosti koje su dio dječjeg razvoja; poput ritmičkih i glazbenih igara, imitatorskih i pokretnih igara te igara uloga. (Bojović, 2013.) Mnogi odrasli koji su u djetetovom okruženju smatraju kako nemaju predispozicije za raditi na djetetovom kreativnom izražavanju, ali zato postoji mogućnost da se dijete upozna sa svijetom mašte i bez da ono izravno radi na dramskom stvaranju. Kako bi se kod djece njegovala ljubav prema kreativnom izražavanju, jedan od najjednostavnijih načina, bez izravnog rada s djecom, je upoznati dijete s dječjim predstavama jer djeca podjednako vole sudjelovati u predstavi kao i samo gledati ili slušati predstavu (Bojović, 2013.) . U trenutku gledanja predstave djeca dijele iskustvo s glumcima na sceni i zamišljaju te se ponašaju kao da su netko drugi na nekom drugom mjestu što izravno i aktivno potiče razvijanje kreativne mašte. (Schonmann, 2006) Jedini zadatak odraslih, kod odabira predstave za dijete jest da odabir predstave prilagodi dobi i interesu djeteta jer će jedino na taj način dijete aktivno sudjelovati u predstavi koju gleda i sadržaj i način izvođenja će doprijeti do djeteta. Na mogući problem nailazimo kad govorimo o izradi predstave za djecu. Prilikom izrade predstave za djecu odrasli se susreću s problemom poznavanja dječjeg interesa. Većina predstava za djecu rađena je tako da odrasli osmisle i izvedu predstavu za djecu što za sobom veže pitanje koje kompetencije trebaju imati odrasli koji rade na predstavi za djecu kako bi mogli valjano prilagoditi sadržaj i način izvođenja određenoj dječjoj dobi.

2. OD PROCESNE DRAME DO PREDSTAVE ZA DJECU

S željom da se sami okušamo u izradi i izvedbi predstave za djecu te suočimo s reakcijama i komentarima djece na predstavu, odlučili smo pripremiti predstavu za djecu u vrtiću. Budući da se još nismo susreli s radom na predstavi za djecu, rad smo

započeli metodom procesne drame- oživljavanje zamišljenog dramskog svijeta unutar grupe sudionika (Gruić, 2002.). Procesna drama dobra je kao uvod u izradu predstave za djecu, pogotovo kada se radi s glumcima amaterima, a može se iskoristiti i u radu s djecom kako bismo poticali maštu i kreativnost bez obzira na publiku. Glavni cilj procesne drame je unutar grupe sudionika stvoriti i oživiti zamišljeni dramski svijet te raditi na izgradnji dramske vrijednosti rada. Ona nam na sceni istodobno prikazuje nastajanje, igranje, doživljavanje i promišljanje dramskog svijeta i događaja u njemu. Procesna drama omogućuje sudionicima da sami sudjeluju u stvaranju svoga lika tijekom izvedbe. Oni ulaze u ulogu koju sami tijekom improvizacije definiraju i individualiziraju. Karakteristika ovakve drame je da svi sudionici istodobno ulaze u zamišljeni svijet i oživljavaju svoje uloge, bez promatrača i gledatelja, a nerijetko se dogodi da u ulogu ulazi i sam voditelj (Gruić, 2002). Upravo nam odsustvo publike predstavlja bitnu razliku između procesne drame i kazališne predstave. Procesna drama ne poznaje publiku. Ona nije podređena publici niti se stvara za nju. Njezin rad je okrenut prema osobnom doživljaju i izražavanju pojedinca te prema zajedničkom doživljaju i izražavanju grupe (Gruić, 2002.). Ona se bavi istraživanjem teme, forme i značenja pa tako procesna drama može prethoditi dječjoj predstavi jer postavlja dobar temelj. Procesna nam drama omogućuje da u izradu predstave krenemo neobavezno, opušteno, spontano i kroz igru, a time zadovoljavamo sve interese djece i predstavu im približavamo na njima prihvatljiv način. Onoga trenutka kada se izvedba podređuje interesu publike, prestaje procesna drama i započinje rad na kazališnoj predstavi.

Kako sam već spomenula, nama studentima je ovo bio prvi susret s izradom i izvedbom predstave stoga su elementi procesne drame uvelike pomogli voditeljici kako bi nas raznim aktivnostima uvela u zamišljeni svijet i uspjela iz nas izvući ono što je potrebno da kasnije samostalno izradimo i izvedemo predstavu za djecu kojoj je glavni cilj njegovati djetetovu ljubav prema drami, održavati želju za glumom i izražavanjem pomoću nje.

3. FAZE STVARANJA PREDSTAVA ZA DJECU

3.1 Dramske aktivnosti za upoznavanje, opuštanje i stvaranje grupne dinamike

Kako je Gruić (2002.) s grupom studenata postepeno ulazila u zamišljeni dramski svijet tako smo i mi, s profesoricom u ulozi voditeljice, počeli od samoga početka.

Bitno je bilo da krenemo od polazišta kako smo mi svi negdje duboko u sebi djeca te da je naš prvotni cilj probuditi *dijete u sebi*. Kako bismo u tome uspjeli, naše smo susrete započinjali aktivnostima za upoznavanje, opuštanje i stvaranje grupne dinamike. Prve takve aktivnosti bile su vezane za međusobno upoznavanje. Sjedeći na mjestima jedna po jedna studentica je morala završiti rečenicu koja je počinjala s *Ja sam..; Ja volim..* Kasnije je svatko sebe opisao prvim slovom svojega imena, a ovu vrstu aktivnosti smo završili tako što smo si u krugu govorili što volimo odnosno ne volimo kod osobe desno od nas. Budući da je atmosfera u skupini bila vidno opuštena to je voditeljici dalo znak da možemo prijeći na ostale aktivnosti. Kao uvod u samu izradu predstave voditeljica nam je zadala zadatak da svatko od nas napiše pismo Djedu Božićnjaku. Već smo tada, nesvjesno, počeli pisati pisma kao da smo djeca te su nam se želje, a nekima i rukopis, poklapale s željama koje smo imali kao mali i koje nam većini nikada i nisu bile ispunjene. To smo shvatili kada smo redom na glas čitali svoja pisma i primjetili kako nas je većina zaželjela Baby born lutku, Barbie, bicikl, lego kocke ili druge igračke koje su za vrijeme naše mladosti bile aktualne. Ta spoznaja je nas studentice nasmijala te smo i sami tada shvatili da smo spremni za rad na predstavi za djecu jer smo osvijestile kako dobro poznajemo ciljanu skupinu te na kraju da smo i sami jednom bili ta djeca sa sličnim željama, potrebama i interesima, ali da nam je samo trebalo ovakvo nešto da se toga prisjetimo.

3.2 Improvizacija; strukturiranje dramske priče

Zadnja aktivnost prije izrade same predstave pomogla nam je kako bismo i sami pretpostavili koja će biti glavna tema predstave, a samim time bili smo svjesni kada ćemo izvoditi predstavu odnosno koliko imamo vremena za rad na predstavi prije same izvedbe. Naravno glavna tema predstave bila nam je vezana uz Božić i Djeda Božićnjaka, a izvedba predstave je bila predviđena prije Božića što je značilo da nas je od izvedbe predstave dijelilo nešto malo manje od dva mjeseca. Sve navedeno prethodilo je našem slijedećem zadatku: *improvizacija*. Podijeljeni u dvije skupine morali smo osmisliti niz malih improvizacija kkoje smo dramaturški povezali u strukturu kratke predstave s Božićnom temom. Nakon prve izvedbe te kratke predstave pred ostatkom stuednata koristili smo dramsku metodu *forum teatar*² pa su uslijedili

² Forum teatar- prema Gruić (2002.) to je dramska tehnika koja se bavi za analizu dramske situacije; igranje nekog prizora dok ostali sudionici gledaju te imaju pravo prekinuti i dati sugestiju onome tko u prizoru igra

komentari i savjeti kako bismo jedni drugima pomogli da što bolje i uvjerljivije izvedemo predstavu. Tim je komentarima došlo do ulaženja i izlaženja iz uloge te time i sagledavanja priče i likova iz različitih perspektiva. Ponovno, potpuno nesvjesno, mi studenti, preuzimamo ulogu voditeljice koja nam prepušta da sami razvijamo svoje predstave te da jedni drugima pomažemo s tek ponekim njezinim usmjerenjima što prema Gruić (2002.) označava i jednu od bitnih osobina procesne drame; sudionici koji izravno sudjeluju i u samom kreiranju dramskoga svijeta, a ne samo u istraživanju i razumijevaju značenja toga svijeta. Nakon što smo, jedni pred drugima, odigrali zadanu scenu uslijedilo je i osmišljavanje scene koja se dogodila prije odnosno poslije prikazane. Tim smo postupkom zaokružili priču i dali smo joj neki drugi smisao, ali i naišli na određena pitanja³ koja su bila bitna kako bismo povezali scene *prije* i *poslije* u jednu smislenu cjelinu. Sad kada smo imali okvirnu priču došao je red i na produbljivanje psiholoških karakteristika likova. Ovaj smo put ostali u svojim ulogama kako bi psihološki profili bili što detaljniji i uvjerljiviji. Svaki je lik napisao svoje⁴ osobne podatke, vrline/mane, karakteristike i zanimljivosti o sebi na papir, a zatim je uslijedila dramska tehnika *Vrući stolac* u kojoj je svaki lik sjeo na stolac ispred ostalih sudionika koji su mu postavljali pitanja vezana uz njegov život, a odgovore smo zapisivali kako bismo mogli to kasnije iskoristiti za uloge.

Budući da je sada svaki lik, iz obje dramske skupine, imao izgrađen psihološki profil, izašli smo iz svojih uloga i uslijedilo je daljnje dogovaranje oko spajanja tih kratkih improvizacija u jednu cjelinu. Zajedno smo odlučili koje ćemo likove i scene uporišiti u zajedničkoj predstavi. Ovime smo označili kraj s radom na procesnoj drami jer smo ostale aktivnosti i dogovore podredili publici koja nam je postala glavna smjernica u izradi i načinu izvođenja predstave te tako postajemo sudionici koji stvaraju i igraju kazališnu predstavu za djecu.

Kako bismo počeli razmišljati o načinu prenošenja misli djeci slijedeća se aktivnost odnosila na odnos prema djetetu. Nasumice smo odabirali pjesmice u prozi, a zadatak je bio da osmislimo kako bismo tu pjesmicu prenijeli djeci u vrtiću, kojim bismo pitanjima potaknuli raspravu s djecom, koje bismo aktivnosti proveli s njima te smo na kraju samostalno osmislili *vođene fantazije*⁵ sa svrhom da djeci prenesemo

³ Budući da se u prvobitnoj izvedbi radilo o tome da je netko pokušao uništiti Božić sad smo morali razmisliti i o razlogu zašto je to na pravio te što se dogodilo s njim nakon što je pokušao uništiti Božić.

⁴ Prvo lice jednine u ovom se kontekstu odnosi na lika kojega osoba utjelovljuje

⁵ Aktivnost u kojoj sudionici zatvorenih očiju slušaju voditelja te zamišljaju sadržaj koji im on pripovijedanjem prenosi

ideju pjesmice. Voditeljica nas je ovim aktivnostima uspjela potaknuti da u radu na predstavi razmišljamo o publici (u našem slučaju djeci), kako oni razmišljaju, što ih zanima te kako im što bolje prenijeti željenu poruku ili ideju.

Iako smo smatrali kako smo pri kraju s radom na predstavi te da je red za uvježbavanje predstave, s pravim smo se problemom susreli kada smo predstavu morali prilagoditi uzrastu publike. Svaku smo scenu zasebno analizirali postavljajući pitanja *Kako će dijete reagirati?; Što ovime želimo prenijeti djetetu?; Na koji način prenijeti djeci poruku?; Hoće li dijete razumjeti scenu?; Što bi djecu nasmijalo?; Kako ih zainteresirati za predstavu?; Kako potaknuti djecu da aktivno sudjeluju u predstavi; Je li odigrano, primjereno dječijem uzrastu?; ...* Navedena pitanja se na prvu pomisao čine kao pitanja za kratku diskusiju i tek poneke izmjene scena, ali kada smo detaljno analizirali svaki dijalog, pokret i cjelokupnu ideju te započeli s izmjenama, diskusija, navedena pitanja i izmjene su se protezale tijekom cijele izrade predstave pa smo tako našu “skoro gotovu” predstavu dugo korigirali, a na kraju je ona s prvotnom predstavom imala tek poneke sličnosti.

3.3 Fiksiranje scena; pisanje scenoslijeda

Nakon detaljne analize svake scene i svih dijaloga uslijedilo je fiksiranje scena. Predstavu smo u cijelosti odigrali još jedan put, ali ovaj put smo je i snimili kako bismo lakše napisali scenoslijed zatim smo se postupno povlačili iz zamišljenoga svijeta kako bi uslijedili dogovori oko izrade kostima, elemenata scenografije, rekvizita i glazbe. Scenoslijed nam je bio vodilja u tim dogovorima. Prolazili smo scenu po scenu i ispisivali koji nam sve rekviziti trebaju za predstavu, kako ćemo postaviti scenografiju te kada ćemo u izvedbu ubaciti glazbu.

3.4 Raspisivanje dijaloga, uvježbavanje i priprema za izvođenje

Scenoslijed koji smo prethodno napisali nam je pomogao i u raspisivanju dijaloga. Kako su se likovi pojavljivali u scenama tako su i zapisivali svatko svoj tekst. Zapisane dijaloge smo zatim svi zajedno prolazili i po potrebi izmijenili. Kada se sve, što je do sada većinom bila improvizacija, našlo na papiru, preostalo je, jedino, uvježbavanje uloga i priprema za izvođenje predstave.

3.5 Dogovor oko izrade kostima, elemenata scenografije, rekvizita, glazbe

Kako se direktan rad na predstavi privodio kraju, došlo je vrijeme da se dogovorimo oko izrade i izgleda kostima, scenografije, rekvizita i glazbe. Dogovor je bio da sve napravimo sami i od onoga što svatko od nas ima doma kako bismo dokazali kako za napraviti predstavu nije potrebnu uložiti puno više od samog truda. Budući da je svaki sudionik sam dao karakter svome liku tako se i za izradu kostima svatko pobrinuo samostalno, odnosno grupno ukoliko se radilo o skupini likova (pr. patuljci, sobovi). Redom smo popisivali kojem liku treba što za kostim ili kao rekvizit za ulogu i dogovarali smo se tko će što donijeti. Svaki sudionik u predstavi je sudjelovao i oko izrade kostima i scenografije. Budući da smo htjeli da nam je predstava što prirodnija i da sve proizađe isključivo iz našega truda, za glazbu su se pobrinule dvije kolegice koje su svirale sintesajzer i pjevale

4. IZVEDBA PREDSTAVE ZA DJECU

S obzirom da sve aktivnosti vezane za studiranje odrađujemo u DV Petrinjčica, odlučili smo, kao jednu vrstu zahvale, i predstavu odigrati u tome vrtiću. O izvedbi predstave, pomoću plakata kojega smo izradili i postavili na ulazna vrata vrtića, obavijestili smo i roditelje koji su također mogli doći pogledati predstavu.

Čim smo se pojavili u dječjem vrtiću, vidjelo se na djeci kako su nas nestrpljivo iščekivali, a kada smo ih pitali da nam pomognu s pripremanjem prostora za predstavu većina nam je djece prišla kako bi nam pomogli kako bi predstava započela što prije. Predstavu su gledale skupine od mlađe vrtićke do predškolske, a budući da su se tako i sjedili, moglo se po samim reakcijama i načinima na koji su gledali i doživjeli predstavu vidjeti razlika u dobi skupina. Proučavajući tako dječje reakcije za vrijeme predstave shvatili smo kako se predstava treba prilagoditi za svaki uzrast posebno te budući da se dalo primjetiti kako su predstavu najbolje doživjeli predškolci te da su je, usudila bih se reći, oni jedini i razumjeli, odlučili smo se da nakon predstave uđemo upravo u njihovu skupinu i razgovaramo o predstavi.

5. METODOLOGIJA

5.1. Opis istraživanja

Budući da se malo govori o međuodnosu djece i predstava za djecu, predstavu koju smo izveli u dječjem vrtiću iskoristili smo u svrhu istraživanja. Cilj toga istraživanja bio je ustanoviti kako djeca zapravo reagiraju na predstave koje za njih pripreme

odrasli, na što bismo kod izrade predstava za djecu trebali više pripaziti te kakvo je iskustvo bilo sudionicima u predstavi i njihovo mišljenje o ishodu predstave.

5.2. Uzorak istraživanja

Za istraživanje provedeno s djecom odabrali smo djecu koja su polaznici predškolske vrtićke skupine jer je predstava, iako izvedena pred djecom svih uzrasta, bila namjenjena upravo tome uzrastu. U dogovoru s njihovom odgojiteljicom odabrali smo četvero djece u dobi od šest godina. Radi se o dvije djevojčice i dva dječaka za koje i sama odgojiteljica tvrdi kako su komunikativniji i opušteniji od ostale djece te da bih s njima najlakše mogla provesti istraživanje.

Kao što je već navedeno, istraživanje sam provela i na sudionicima predstave. Sudionike sam također ispitivala dva puta. Rezultati prve ankete baziraju se na sedam odgovora sudionika u predstavi, a osvrt na predstavu su napisali svi sudionici u predstavi.

5.3. Instrument istraživanja

Kako bi istraživanje bilo što uspješnije i kako bih imala uvid u to koliko je predstava utjecala na djecu, anketu sam, s istom djecom, ponovila dva puta. Prvi put neposredno nakon predstave kako bih vidjela što ih se u predstavi najviše dojmilo, a drugi put tri tjedna nakon odgledane predstave kako bih imala uvid u to što je to što djeca u predstavama najviše zapamte. Pitanja postavljena djeci osmišljena su i napisana po uzoru na pitanja Indeksa za ocjenjivanje kazališnih predstava iz knjige Schonmann (2006, str. 140). Odgovore djece snimila sam mobitelom te sam ih, preslušavajući snimke, napisala točno kako su djeca odgovarala.

Sudionici u predstavi su na anonimnu anketu, koja se bazirala na njihovim očekivanjima o dječjim reakcijama i doživljajima tijekom izrade predstave, odgovarali prije početka predstave, a nakon predstave su svojevolumeno napisali osvrt na izvedenu predstavu.

5.3.1. Anketa⁶ postavljena djeci neposredno poslije predstave

Pitanjima koja sam postavila djeci neposredno nakon odgledane predstave htjela sam dobiti povratnu informaciju o njihovom doživljaju

⁶ Postavljene ankete s odgovorima se nalaze kao prilog u nastavku rada

predstave koju smo za njih izveli. Također, postavljenim sam pitanjima dobila uvid i u njihov stav prema kazalištu te u ono što ih se u predstavama najviše oduševi.

5.3.2. Anketa postavljena djeci tri tjedna nakon predstave

Cilj ankete koju sam provela s djecom, tri tjedna nakon odgledane predstave, bio je utvrditi što su djeca zapamtila i što je na njih, nakon odgledane predstave, ostavilo najveći trag. Pitanja su postavljena na način da djecu potaknu na razmišljanje te da se prisjete predstave.

5.3.3. Anketa postavljena sudionicima u predstavi

Za drugu stranu priče, bilo je potrebno anketu provesti i sa sudionicima u predstavi. Odgovorima na postavljenu anketu saznajemo kako im je bilo raditi na predstavi, njihovo mišljenje o izradi predstava s djecom te očekivanja od predstave i reakcije djece.

6. DJEČJE REAKCIJE

Budući da sam s odgojiteljicama razgovarala prije predstave kako bih dobila dopušenje za snimanje dječjih reakcija tijekom predstave i ispitivanje djece u svrhu pisanja ovoga rada, one su već znale kako ću nakon predstave doći u grupu i razgovarati s djecom. S odgojiteljicom sam za istraživanje odabrala dvije djevojčice i dva dječaka koji su opušteniji, komunikativniji i prema njezinome mišljenju i razvojno napredniji, a oni su i odmah pristali na razgovor sa mnom.

6.1. Reakcije djece tijekom izvođenja predstave

Prije početka predstave sva su djeca bila vidno uzbuđena, nestrpljivo su sjedila na svojim mjestima i iščekivala početak. Tijekom predstave obratila sam pažnju na promjene njihova ponašanja te na njihove pozitivne/negativne reakcije.

6.1.1. Pozitivne reakcije

Kako smo u istom vrtiću već treću godinu održavali javne satove, djeci smo bili dobro poznati, pa se moglo primijetiti kako su bili zbunjeni i pokušavali pogoditi tko se nalazi ispod kojeg kostima. Tijekom izvođenja predstave sva su se djeca najviše smijala kada bi likovi proizvodili čudne

zvukove, radili grimase ili kada su bili nespretni što je bilo očekivano jer je to jedino što je bilo razumljivo djeci svih uzrasta. Starija su se djeca (najviše predškolci) uključivala u rasprave i diskusije među likovima, pogotovo kada bi shvatili kako neki lik laže ostale likove, djeca bi odmah reagirala i upozoravali na to. Veselilo ih je kada su imali priliku i sami na neki način sudjelovati u predstavi, zato je posebno pozitivna reakcija bila kada su likovi pjevali jer su to bile pjesme koje su dobro poznate djeci pa su oni s njima pjevali, a kada su ih na kraju likovi pozvali da zaplešu s njima, sva su se djeca digla. Na kraju se može zaključiti kako su predškolci bili aktivni sudionici ove predstave, a dojam koji je na njih ostavila izvedba, vidljiv je i po komentarima ispitane djece

6.1.2. Neželjene reakcije

Reakcije mlađe djece većinom su bile potaknute reakcijama predškolaca čijoj je dobi predstava, očito, bila primjerenija pa sami nisu shvatili sve dijelove predstave. U jednom trenutku, kada su likovi u sklopu predstave bacali poklone prema publici, najmlađa su se djeca ustala i uzeli su poklone. Nakon što su ih otvorili i shvatili kako se radi samo o omotanoj kutiji, bili su razočarani. Zaokupljeni otvaranjem i komentiranjem poklona, mlađa djeca nisu uspjela odgledati kraj predstave u kojemu se nalazila pouka cijele predstave pa smatram da predstava i nije na njima ostavila poseban dojam.

6.2. Odgovori na anketu neposredno nakon izvedbe predstave

1) Voliš li gledati predstave?

Marija – *Volim.*

Ana – *Da, jako.*

Ivan – *Da.*

Marko – *Da.*

2) Je li ti se svidjela ova predstava?

Marija – *Ova predstava mi je bila najbolja po tome zato što je Božićna, a uskoro će Božić.*

Ana – *Je, zato što je tu bilo puno priča i baš mi je bilo smiješno i super.*

Ivan – *Da, zato što su svi likovi radili nešto drugo.*

Marko – *Da.*

3) **Što ti se najviše sviđjelo u predstavi?**

Marija – *Najviše mi se sviđjelo kad je na primjer onaj djeda Mraz kad je začepio nos jer mu je kelj smrdio.*

Ana – *Najviše mi se sviđjelo kad se ona djevojčica(Božo) rastužila zato jer je rekla da se djedici donese ono ne zdravo da jede.*

Ivan – *Kad je djedica rekao baki da nije jeo krilca.*

Marko – *Kad je onaj djeda Mraz rekao da ga boli trbuh.*

4) **Što ti je u predstavi bilo najsmiješnije?**

Marija – *Djedica kad je spavao pa je hrkao i skoro je pao sa stolca.*

Ana – *Najsmiješnije mi je bilo kad je djedica rekao: Nisam jeo to; a baka Božićnjak je rekla: Zašto ti imaš to slano na brkovima.*

Ivan – *Kad su ona dva patuljka raznosila poklone pa su nama bacali.*

Marko – *Kad su jeleni pjevali i vježbali.*

5) **Koji ti je lik u predstavi bio najdraži?**

Marija – *Najdraži lik mi je bio baka Mraz. Zato jer mi je bila malo smiješna kad je vikala.*

Ana – *Onaj smiješni djedica.*

Ivan – *Djed Božićnjak zato jer je fora stvari radio i stalno je imao smiješne face.*

Marko – *Bio mi je najdraži lik onaj dječak zato što je on se kao ljutio zato jer neće ostati djeda Mraz kod kuće.*

6) **Je li ti neki dio u predstavi bio dosadan?**

Marija – *Nije.*

Ana – *Ne.*

Ivan – *Nikada.*

Marko – *Ne.*

7) **Jesi li razumio/la sve što se u predstavi događalo?**

Marija – *Da.*

Ana – *Jesam.*

Ivan – *Jesam.*

Marko – *Da.*

8) Je li ti se svidjelo kad su likovi pjevali?

Marija – *Da, pjevali su Zvončiče, samo sam to čula jer baš i nisam čula pola djelova.*

Ana – *Da, i onda smo mi svi zajedno pjevali i plesali. Djedica je došao po nas.*

Ivan – *Da, volim stalno slušati Zvončiče.*

Marko – *Da, zato što kad su oni pjevali jako je bilo lijepo i mi smo s njima pjevali s njima neke pjesme.*

9) Jesi li naučio nešto iz predstave?

Marija – *Naučila sam da se ne smije lagati i kriviti druge, da ako su oni nešto napravili da se on sakriva da bi on bio kriv. To sam naučila od soba Bože i onog patuljka- ne znam kako se zove.*

Ana – *Naučila sam kako se glumi i naučila sam još kako se, ne znam.*

Ivan – *Da se ne smije lagati.*

Marko – *Malo sam naučila što je ona teta pjevala.*

10) Bi li htio/htjela ponovo gledati ovu predstavu?

Marija – *Ja bi svaki dan gledala tu predstavu.*

Ana – *Da. Ja volim jako predstave.*

Ivan – *Svaki dan.*

Marko – *Da, više puta.*

11) Jeste li vi ikada radili predstavu i kako vam je bilo?

Marija – *Jesmo, bilo je predobro i svi smo imali kostime koje nam je teta radila.*

Ana – *Da, bilo je super, ja volim glumiti.*

Ivan – *Daa, ja bi stalno da radimo predstavu.*

Marko – *Jesmo, bilo je dobro, glumili smo u Hrvatskome domu za gradonačelnika i još ljude*

6.3. Odgovori na anketu tri tjedna nakon izvedbe predstave

Došavši u grupu odgojiteljica mi je odmah rekla kako djeca, otkada su gledali predstavu, neprestano pričaju o njoj, komentiraju likove, glume dijelove kojih se sjećaju i likove koji su im bili smiješni. Budući da je prošlo

tri tjedna od izvedbe predstave prvo sam zamolila djecu da mi ispričaju što se događalo u predstavi kako bih vidjela sjećaju li je se uopće. Svi su počeli govoriti u isti glas pa sam sama odabrala dijete koje će mi prepričati čega se sve sjeća. To je ujedno bila i *Marija* iz prvog ispitivanja. Marija je uspjela prepričati skoro cijelu predstavu, a u sjećanju su joj najviše scene na koje se, kako kaže, najviše nasmijala. Dok su druga djeca i dalje komentirala predstavu i prisjećala se scena, ja sam zamolila osobe koje sam prvi puta ispitivala da mi ponovo odgovore na par pitanja.

1) **Sjećate li se predstave koju smo mi glumili ovdje u vrtiću?**

Marija– *Misliš na onu Božićnu? Ja se sjećam.*

Ana– *Da, očete nam ponovo glumiti.*

Ivan – *Sjećam se.*

Marko – *Da, to je bila najbolja predstava.*

2) **Je li ti se svidjela predstava?**

Marija – *Da.*

Ana – *Daa, jako.*

Ivan – *Da.*

Marko – *Da, kad ćete opet doći da gledamo predstavu.*

3) **Što ti se najviše svidjelo u predstavi?**

Marija – *Kad je stalno Vili vikao i htio je nešto reći baki, a baka je samo govorila djedu da jede kelj.*

Ana – *Kad smo pjevali svi zajedno i plesali.*

Ivan – *Kad su sobovi vježbali i pjevali pjesmice.*

Marko – *Kad je djed hrkao.*

4) **Što ti je u predstavi bilo najsmiješnije?**

Marija – *Kad je gruda udarila onog soba u glavu.*

Ana – *Kad je djedica radio smiješne face kad je jeo kelj.*

Ivan – *Kad se baka derala da djedica mora jesti kelj.*

Marko – *Kad je vilenjaka pogodila snježna gruda.*

5) **Koji ti je lik u predstavi bio najdraži?**

Marija – *Djedica jer je bio najsmješniji.*

Ana – *Meni je sob bio najsmješniji.*

Ivan – *Baka Mraz.*

Marko– *Djedica.*

6) **Sjećaš li se što se dogodilo na kraju predstave?**

Marija – *Svi su se oni digli i počeli su svi zajedno plesati i mi smo s njima plesali.*

Ana – *Svi smo zajedno plesali.*

Ivan – *Počeli su pjevati i rekli su nam da se dignemo i plešemo s njima.*

Marko – *Pjevali smo i mi smo plesali.*

7) **Koju ste pjesmu zapamtili iz predstave?**

Marija – Bili su Zvončići.

Ana – Zvončići i ono šta su sobovi pjevali.

Ivan – Svi smo pjevali Zvončiče.

Marko – Zvončići.

8) **Jesi li naučio nešto iz predstave?**

Marija – *Da ne smijemo lagati.*

Ana – *Da nije lijepo lagati i da moramo sve reći kad smo tužni.*

Ivan – *Naučili smo pjesmice.*

Marko – *Da ne smijemo mi nešto napraviti i onda šutjeti da netko drugi bude kriv.*

9) **Bi li htio/htjela ponovo gledati ovu predstavu?**

Marija – *Da, ja bi da odmah danas bude.*

Ana – *Ja bi.*

Ivan – *Daa, svaki dan.*

Marko – *Da.*

6.4. Analiza odgovora i reakcija

Odgovori na pitanja su nam samo dokazali tvrdnju kako djeca vole kazališne predstave, a po odgovorima vezanima uz predstavu možemo vidjeti što je to, za djecu, najvažnije u predstavama te na što se treba obratiti pozornost kada se izrađuju predstave za djecu. Ono što je svakako upečatljivo je to da su sva ispitana djeca za najdraže scene odabrali upravo one za koje kažu da su im bile smiješne pa se tako smiješne scene iz predstave protežu odgovorima na većinu pitanja (pr. djedica koji hrče i pravi grimase). Uz smiješne scene djeci su se svidjeli i oni dijelovi u kojima su i oni mogli sudjelovati pa tako u odgovorima spominju i kako su svi zajedno pjevali i plesali te da su im vilenjaci bacali poklone.

Time što su ista djeca bila dva puta ispitana u vremenskom odmaku, dobili smo uvid u to koji dijelovi predstave imaju najveći utjecaj na djecu odnosno što je to što djeca najduže pamte. Možemo primijetiti kako nam se tu ponovno pojavljuju smiješne scene kojih se u cijelosti sjećaju čak i nakon što su prošla tri tjedna otkad su pogledali predstavu. Također, ne smijemo zanemariti činjenicu kako su, iako ne naglašeno, ipak usvojili i pouku predstave te da su i nju zapamtili znajući da je to bitno u predstavi.

Kod izrade predstave za djecu smatram da je bitno posvetiti pažnju na interakciju s djecom te njihovo sudjelovanje u predstavi. To možemo postići time da usred predstave djeci postavimo pitanje ili da ih kao što je bio slučaj u našoj predstavi, potaknemo da pjevaju i plešu s nama. Upravo je ta aktivnost djece zaslužena za to što su djeca imala interes za predstavu

Reakcije djece tijekom predstave potvrdile su tezu da je kod izrade predstave bitno prvo odrediti dob djeteta, a zatim cijelu predstavu prilagoditi toj određenoj dobi djeteta. Budući da smo prvotno predstavu trebali izvoditi samo predškolicima, mlađa djeca nisu uspjela shvatiti predstavu u cijelosti te samim time do njih nismo uspjeli doprijeti.

6.5. Usporedba odgovora

Budući da su na pitanja i neposredno i tri tjedna nakon predstave odgovarala ista djeca, imamo mogućnost analizirati i usporediti te odgovore. Po pitanjima otvorenoga tipa u kojima djeca sama odgovaraju što im se svidjelo i što im je bilo najsmiješnije možemo najlakše možemo prepoznati interes djece. Iako se odgovori na pitanja postavljena tijekom prvog i drugog ispitivanja na prvi pogled ne poklapaju, proučavajući ih, možemo lako iz njih izvući poveznicu, ali i poruku. Ono što je zajedničko, što im ostaje u sjećanju te na što oni sami stavljaju naglasak je- nešto što je njima bilo zabavno i smiješno. Iako mi mislimo kako je u predstavama bitno prenijeti željenu poruku, ako se djecu pita, ta je poruka najmanje ako ne i potpuno ne bitna. Kako i sami napominju, najdraže su im bile smiješne grimase likova, nespretni likovi, nesporazumi, svađe, duhovitost, uključivanje djece, ples i pjevanje. To je ono što je ostalo u odgovorima i nakon tri tjedna i to je nešto što djecu privlači da ponovo gledaju predstavu ili da i sami sudjeluju u njoj. Ono što smo mi smatrali važnim i što smo htjeli poručiti djeci ovom predstavom, djeca su spomenula samo kada su pitanja bila postavljena direktno o pouci i kada ih se pitalo što su naučili, iako ni na ta pitanja

nismo od sve djece dobili željeni odgovor.

Uvijek se pozivamo na to kako treba slušati djecu te u svemu pratiti njihov interes, ali radimo li to zapravo? Kada bismo pratili interes ove djece, koja su gledala predstavu, u izradi slijedeće predstave, na što bismo se trebali bazirati i čemu bismo trebali posvetiti pažnju? Zabavi. To je ono što i karakterizira predškolsku djecu; igra i zabava. Ima li smisla da onda i u predstavama nešto drugo bude vodilja.

7. REAKCIJE SUDIONIKA U PREDSTAVI

Uvijek je dobro sve sagledati s obje strane pa sam tako, osim djeci, i svojim kolegama, sudionicima predstave, postavila par pitanja vezanih uz izradu i izvedbu predstave. Kako nam je ovo svima bio prvi put da radimo bilo kakvu predstavu smatrala sam kako bi bilo zanimljivo sudionike ispitati o predstavi i prije i nakon izvedbe same predstave. Pitanja prije izvedbe predstave postavila sam u obliku anonimne ankete koju sam postavila svim sudionicima u predstavi, a odgovori u radu bazirani su na odgovorima sedam sudionika. Kada smo se nakon izvedbe predstave našli na satu Lutkarstva i scenske kulture, zamolila sam kolegice da mi same napišu svoje dojmove o predstavi, a ja sam od odgovora ankete i njihovih pojedinačnih dojmova izdvojila ono bitno i skupno napisala dojmove sudionika predstave koji su na anketu odgovorili.

7.1. Odgovori na anketu

a) Kako ti je bilo raditi predstavu za djecu te je li bilo teško?

Ispitanici su odgovorili kako im je bilo jako lijepo i zabavno i smatraju kako je ovo odlično iskustvo u budućem poslu odgojitelja, a tek poneki ispitanik je odgovorio kako mu je uz to bilo i malo zahtjevno. Također tvrde da im je najteže bilo staviti se u dječju perspektivu, raspoznati što je primjereno za njihovu dob, a što nije te što će im biti zanimljivo i smiješno te hoće li uopće prepoznati bit predstave.

b) Misliš li da su predstave bitne za djecu vrtićke dobi?

Ispitanici su odgovorili kako su predstave definitivno bitne za djecu vrtićke dobi jer ih na taj način možemo nasmijati, inspirirati, pomoći u razvoju socijalnog, emotivnog aspekta i mašte te da prisustvujući na kazališnim predstavama mogu dosta naučiti i o pravilnom ponašanju u kulturnim

ustanovama. Zaključuju i kako će jednoga dana kao odgojiteljice ilimajke nastojati djecu voditi na predstave.

c) Hoćeš li s djecom raditi na predstavi te što misliš koliko bi to bilo zahtjevno?

Iako većina ispitanika smatra kako je vrlo zahtjevno raditi s vrtićkom djecom na izradi predstave jer iziskuje puno truda i vremena, svejedno su se svi složili da bi htjeli barem s djecom predškolskoga uzrasta raditi na predstavi.

d) Bi li djeci dala već gotov tekst ili bi i oni sudjelovali u cijelom procesu?

Odgovori svih ispitanika bili su da bi htjeli da djeca sudjeluju u cijelom procesu stvaranja predstave jer smatraju da je kod djece te uzrasti bitniji sam proces stvaranja predstave od njezine izvedbe i da su djeca čak i maštovitija od odraslih pa bi bilo zanimljivo s njima prolaziti kroz cijeli proces slušajući njihove ideje i razmišljanja.

e) Smatraš li da će se naša predstava svidjeti djeci te je li primjerena za djecu te dobi?

Svi ispitanici su se složili da će se predstava svidjeti djeci ti smatraju je primjerenom za taj uzrast.

f) Što misliš, koji će im se dio predstave najviše svidjeti i koji će im lik biti najdraži?

Većina ispitanika je smatrala kako će se djeci najviše svidjeti dio sa sobovima koji pjevaju, ali svejedno i dalje misle da će im ipak Djed Mraz biti najdraži lik.

g) Hoće li djeca shvatiti poruku predstave?

Ispitanici su tvrdili kako će djeca shvatiti poruku predstave.

7.2. Komentari nakon izvedbe predstave

Nakon predstave zamolila sam sve koji su sudjelovali da na papir ukratko napišu svoj doživljaj predstave te osvrtno na dječje reakcije u predstavi. Komentari na samu izvedbu predstave bili su pozitivni, ali svi su se složili kako smo predstava ipak nije bila prilagođena svim uzrastima te da, kod izrade

predstave, nismo dovoljno pažnje posvetili interesima djece. Smatraju kako je tema predstave ipak bila preteška za mlađu djecu koja su zbog toga izgubila interes za predstavu. Također, osvrnuli su se i na odnos djece i likova tijekom same izvedbe predstave i zaključili kako ubuduće kod izrade predstave za djecu treba pripaziti da ima više interakcije između glumaca i djece. Još jedna, možda i najveća, greška je ta što su, prilikom koreografije koju su likovi izveli, pokloni koje su sobovi bacali publici bili lažni, a djeca su ih uzimala i razočarala su se vidjevši kako je to zapravo samo zamotana kutija. To je bilo pred kraj predstave, a budući da predstavu nismo zaustavili, djeca koja su bila zaokupljena otvaranjem poklona nisu uspjela pogledati predstavu do kraja u kojem se i nalazila pouka predstave. Što nam je pokazalo koliko je bitno kod izrade predstave, pogotovo kad je za djecu, paziti na svaki detalj kako im ti nejasni detalji ne bi odvratili pažnju od biti predstave jer ne smijemo zaboraviti kako su oni i dalje djeca te da neke stvari shvaćaju doslovno.

Ovdje se susrećemo s jednim problemom današnjice o kojem se ne govori i pitanjem; je li način na koji se biraju predstave, u dječjim vrtićima, ispravan? Kada se rade predstave za djecu većinom se vrtićku djecu svrstava pod isto, ali je li to uistinu ispravno? Izvedbom ove predstave pred vrtićkom djecom svih uzrasta uvidjeli smo kako nije ispravan takav pogled na predstave za djecu. Iako bi se na prvu reklo kako je mala razlika među djecom u vrtićkim skupinama, oni koji se tom djecom bave i proučavaju ih potvrdit će kako to nije istina. Među vrtićkom djecom možemo primijetiti i najveću razliku. Djeca u različitim skupinama su na različitim razinama u svim aspektima te ako se aktivnosti provedene u skupinama posebno prilagođavaju svakoj skupini, zašto nije isto i kada je riječ o odabiru kazališnih predstava. Proučavajući djecu tijekom predstave i komentirajući s ostalim sudionicima na predstavi mogu zaključiti kako se vidi velika razlika u reakcijama sve djece. Djeca različitih dobnih skupina su različito i reagirali na predstavu pa tako djeca mlađe vrtićke skupine uglavnom nisu shvatila predstavu i reakcije su im ovisile o reakcijama djece starijih skupina.

7.3. Analiza odgovora

Uspoređujući odgovore prije i poslije predstave može se zaključiti kako smo olako shvatili zadatak da radimo predstavu za djecu. Koliko god da smo mislili da smo postigli to da predstava bude savršeno prilagođena djeci, proučavajući djecu tijekom i nakon predstave zaključili smo kako to ipak nije tako. Shvatili smo da smo se previše bazirali na prenošenje poruke djeci, a ne na način na koji bismo je prenijeli te da bi djeci bilo možda zanimljivije da smo njih više uključili u predstavu. Zanimarili smo činjenicu da djeca nisu kao i odrasla publika koja pasivno gleda predstavu s tek ponekim smijehom ili pljeskom. Za razliku od odraslih, djeca predstavu doživljavaju svim osjetilima i ona su za vrijeme cijele predstave aktivno uključena. Iako mi možda nismo potaknuli interakciju između djece i glumac te smo na neki način imali zatvoreni tip predstave. Međutim, djeca su svejedno našla način da se uključe i od pasivnih gledatelja postanu aktivni sudionici u predstavi pa su se za vrijeme predstave sami uključivali u izvedbu; komentirajući predstavu, imitirajući grimase i pokrete likova te odgovarajući na pitanja koja su likovi postavljali jedni drugima, a po odgovorima ispitane djece možemo primijetiti samo oduševljenje predstavom. Budući da je ovo prvi put da radimo na predstavi, bez obzira na određene propuste, kolegice i ja smo jako ponosne i zadovoljne te ostajemo pri tome da bismo rado ponovile ovo predivno iskustvo i dalje raditi predstave za, ali i s djecom, jer smo, ovoga puta iz prve ruke, vidjele kako djeca doživljavaju predstavu i koliko ih to zanima, a i na kraju, nisu se zabavljala samo djeca gledajući predstavu već smo i mi uživale u cijelom procesu od izrade do izvedbe predstave.

8. RASPRAVA

Budući da se komentari sudionika u predstavi, nakon izvedene predstave, podudaraju s odgovorima djece, možemo vidjeti kako su i sami sudionici svjesni nedostataka u izradi i izvedbi predstave i kako bi predstava trebala izgledati, ali problem je što se kod izrade i izvedbe predstave ne posvećuje dovoljno pažnje samome djetetu i, iako svjesni toga, zaboravljamo da je dijete i dalje samo dijete te da nam cilj prvenstveno treba biti da se ono zabavi, a onda na red dolaze ostale vrijednosti predstave. Prije početka rada na predstavi bitno je precizno utvrditi o kojoj se dobi djece, koja gledaju predstavu, radi, kako bi se predstava toj dobi

mogla i prilagoditi jer na primjeru ove predstave možemo primjetiti veliku razliku među različitim dobnim skupinama u vrtiću. Da se na predstave za djecu gleda kao na ostale aktivnosti koje se s djecom provode, predstave bi bile bitno kvalitetnije i bliže svakome djetetu, bez obzira na njegovu dob jer djeca nisu zahtjevna samo ih je potrebno slušati i pratiti njihov interes.

ZAKLJUČAK

Promatranjem djece tijekom izvedbe predstave i analiziranjem njihovih komentara nakon gledanja predstave zaključile smo da je, na kraju, djeci ipak najvažnije da su s ona zabavila. Koliko god smo se mi trudili i razmišljali o načinu prenošenja poruke predstavom ili kako će djeca shvatiti i hoće li shvatiti prikazano, zaboravile smo da je sve to zapravo trebalo biti u drugom planu. Predstavi za djecu se treba pristupiti isto kao i svim aktivnostima koje pripremamo za rad s njima jer ona nije ništa drugačija od aktivnosti koje s djecom provodimo u vrtiću te je bitno da nju, kao i ostale aktivnosti, prilagodimo dobi djeteta odnosno da se kod odabira i izrade predstave ne umanjuje važnost točnog uzrasta djece kojoj je predstava namijenjena.

Iako je sam rad na predstavi u početku izgledao kao samo još jedan zadatak koji moramo odraditi u sklopu školovanja, vrlo brzo smo shvatili kako iz njega možemo izvući puno više. Prvenstveno, upoznali smo sebe, svoje djelovanje i razmišljanja u nekim drugim okolnostima i na druge načine, obogatili smo se za još jedno posebno iskustvo i na kraju djeci poklonili jednu predivnu predstavu. Većini nam je ovo bio prvi susret s takvim načinom rada, ali čim smo se opustile vrlo brzo smo preuzele ulogu voditelja i predstavu izradile na svoj način. Rad na predstavi postao je projekt na kojem svi s jednakom željom i uzbuđenjem radimo, a podjelom uloga i zaduženja vezanih uz predstavu dokazale smo kako znamo i možemo djelovati kao tim što je bitna kompetencija za nas kao buduće odgojitelje. Tijekom rada smo se susrele s mnogim pitanjima što i kako, ali na kraju smo shvatile da smo se samo trebale opustiti, slušati djecu, pratiti njihov interes i dopustiti da nam ono dijete u nama postane vodilja.

Ovim sam radom prikazala kako je izgledao cijeli proces izrade i izvedbe predstave za djecu te analizom komentara sudionika, ali i same djece koja su gledala predstavu, iznijela sam i propuste koje smo imali tijekom cijeloga procesa. Ono što se na kraju iz svega može zaključiti je to da se krivo pristupa predstavama za djecu te da se o njima još ne zna dovoljno. Kod izrade i odabira predstave za djecu se zaboravlja na ono što bi trebalo biti normalno, da interes i želja djece mora biti na prvom mjestu jer na kraju, za njih ovo sve i radimo.

SCENOSLIJED

1. SCENA

Na sceni vidimo samo djeda Mraza koji u kutu spava i glasno hrče. Unuk Božo i sob Rudi ulaze na scenu igrajući se *lovice* oko djeda koji i dalje nesmetano spava. Božo i Rudi se nastavljaju igrati u pozadini, a na scenu dolazi uzbuđena baka koja je smislila savršen jelovnik za Božić te budi djeda kako bi mu priopćila sretnu vijest. Djed se ponada kako baka misli na puricu s mlincima te na fine kolače, a ona mu ne obazirući se na njegove komentare priča o zdravoj večeri s keljem i proteinskim kolačićima. Djed dolazi za bakom u kuhinju kako bi se uvjerio radi li ona stvarno kelj. Odmah nakon saznanja, djed se počinje žaliti kako ima puno posla te da mu treba puno energije koju ne može dobiti samo od kelja te započinje svađu s bakom. Dok se svađaju, oko njih Božo, neuspješno, skakuće, pokušavajući pridobiti njihovu pažnju. Nakon što djed izjavljuje da se neće vratiti doma do Sveta Tri Kralja, unuk zaprepašteno stane i odlazi Rudiju. Baka i djed se *zamrzavaju* i pozornost se prebacuje na Božu koji u pozadini razgovara s Rudijem o tome kako djed opet neće biti doma za Božić te kako to tako neće ići. Božo i Rudi se zamrzavaju te se vraća pozornost na baku i djeda. Baka ne odustaje te mu donosi kelj za stol i odlazi nahraniti sobove kolačićima.

2. SCENA

Dok se djed sa strane bori s keljem, unuk Božo smišlja plan da djed ostane doma za Božić. Šetajući se po kući, zaustavlja se kod vilenjaka Vilija koji jede krilca te mu odjedanput pada na pamet da bi baš to moglo biti rješenje njegovom problemu. Božo govori Viliju kako je djed gladan jer mu baka nije ništa pripremila za jelo i da bi mu dobro došla ta krilca te da bi mu tako baš on postao najdraži vilenjak, ali napominje Viliju da ni slučajno djedu ne kaže da je to bila njegova ideja kako bi njemu pripale sve zasluge. Vilenjak oduševljen idejom da bude djedu najdraži vilenjak odmah sprema krilca i odlazi djedu.

3. SCENA

Vili donosi djedu krilca te se djed istog trenutka razveseli i jedva čeka pojesti ih. Međutim, ne zna što da napravi s keljem. Na to, primijeti psa Rudija, koji ga, oblizujući se, promatra s drugog stolca, i poziva ga da proba nešto „jako

fino“. Rudi uzbuđeno brzo dovuče stolac do djeda misleći da će dobiti krilca, ali zapadne ga samo kelj. Dok je Rudi jedva jeo kelj, pokraj njega se djed „gušio“ u krilcima.

4. SCENA

Djed čuje kako dolazi baka i u panici uzima kelj i spušta krilca Rudiju. Baka dolazi do djeda ispitujući ga o kelju, ali primjećuje kako je djedu mastan brk te ugleda krilca pored Rudija. Djed optužuje Rudija da je jeo krilca, a baka shvaćajući o čemu se radi počinje se derati na djeda. Usred svađe, djeda zaboli trbuh, ali odbija priznati baki i govori kako mu se zapravo samo spava.

5. SCENA

Na scenu dolaze sobovi vježbajući i pjevajući pjesmu. Iza scene se čuje Vili koji ih upozorava da se pripreme za let jer inače neće stići na vrijeme podijeliti poklone. Dok se sobovi slažu za let, vidimo kako dolaze Vili, a za njim kasni gundavi- smotani vilenjak.

6. SCENA

Sobovi i vilenjaci su u letu te nailaze na razne prepreke. Prvo sobica upozorava na grudu te se svi osim smotanog vilenjaka (kojega gruda na kraju pogodi) izmiču na vrijeme. Zatim sob upozorava da se nagnu na lijevu stranu, smotanog je vilenjaka morao Vili povući za sobom. Slijedeća je prepreka bila oblak koji su morali preskočiti. Napokon su stigli, Vili obavještava sobove da stanu te se svi zbog kočenja nagnju unazad. Na povratku su se susreli s istim preprekama.

7. SCENA

Kada su se vratili, sobovi su se maknuli sa scene, a vilenjaci su otišli na ručak. Za stolom su ih već čekali baka i djed Mraz sa spremljenim ručkom. Baka Mraz je pokušavala dozvati Božu da jede s njima, ali on se zbog srama nije htio odmah pojaviti. Nakon nekog vremena Božo je došao vidno tužan i potišten. Nakon nekog vremena nagovaranja da im kaže što mu je, Božo je priznao da je on kriv za to što je Vili djedu dao krilca jer je tada smatrao kako je to najbolji način da djeda za Božić zadrži kod kuće. Djed se nije naljutio na

to već se ispričao što mu u zadnje vrijeme nije pridavao pažnju te su se dogovorili kako će od sada iskreno razgovarati o svemu te da će više vremena provoditi zajedno.

8. SCENA

Na sceni se čuje pjesma, prvo su se ustali vilenjaci i počeli pjevati i plesati, a ubrzo im se pridružuju i ostali. Likovi dolaze do publike i pozivaju ih da plešu i pjevaju s njima.

LITERATURA

Bojović, D. (2013.). *VIŠE OD IGRE; Ispričaj mi priču*. Split: Harfa d.o.o.

Gruić, I. (2002.). *Prolaz u zamišljeni svijet*. Zagreb: Golden marketing.

Schonmann, S. (2006). *Theatre as a Medium for Children and Young People*.
Dordrecht: Springer.

Izjava o samostalnoj izradi završnog rada

Vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam ja, Iva Drinovac, samostalno napisala ovaj završni rad pod naslovom „*Predstava za djecu: stvaranje, izvedba i dječje reakcije*“.

POTPIS: _____